

УДК 378.035

Оксана Абрамчук, Людмила Горчинська

Вінницький національний технічний університет, Україна

ФОРМУВАННЯ МІЖНАЦІОНАЛЬНОЇ ПОВАГИ У НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ

Oksana Abramchuk, Lyudmila Gorchinska

Vinnitsia National Technical University, Ukraine

FORMATION OF INTERNATIONAL RESPECTED IN THE EDUCATIONAL PROCESS

Повага – одне з загальнолюдських моральних почуттів. Навчально-виховний процес необхідно планувати так, щоб студенти усвідомлювали значущість моральних цінностей у сучасному технократичному інформаційному світі. Повага до старших, освічених, толерантність і терпиме ставлення до чужої думки, вірування, поведінки притаманні українцям, є національними рисами, з якими потрібно знайомити студентів-іноземців.

Українська національна культура увібрала в себе найкращі здобутки світової культури, які акумулюються в народних традиціях і звичаях, що стверджують добро, любов, красу, справедливість в усіх сферах життя. Знайомство з іменами видатних українських вчених, художників, композиторів, митців слова, культурних діячів, видатних політиків, які збагачували інші культури, М.Остроградського, Ю.Кондратюка, С.Корольова, В.Вернадського, – важливий аспект навчально-виховної роботи як на заняттях, так і в позааудиторний час.

Сприйняття української культури і науки за кордоном, повага до досягнень видатних українців – свідчення взаєморозуміння між людьми. Визнання геніальності Т.Шевченка – переклад його творів багатьма мовами, створення скульптурних образів Кобзаря на інших континентах.

Культурні цінності повинні стати для молоді не догмами, а елементами сьогодення. У цьому зв'язку величезного значення набуває той виховний потенціал, який міститься в концепції “діалогу культур”, що зараз усе ширше впроваджується у навчально-виховний процес вищої школи.

Толерантне ставлення до національно-культурних цінностей інших народів, є необхідним, зважаючи на те, що в університетах навчаються іноземні студенти з різних країн світу. Спільне навчання українських студентів з іноземними студентами, безпосереднє спілкування з ними у різних сферах життя (навчання, побуті, дозвіллі) дає змогу виявляти почуття

дружби та взаєморозуміння, бажання продемонструвати такі кращі якості характеру, як гостинність, щирість, доброзичливість. Студенти мають можливість переконатися в існуванні національних пріоритетів, перевазі загальнолюдських цінностей. При цьому формується правильне розуміння понять патріотизму та інтернаціоналізму, виховується почуття національної гідності, расової та конфесійної толерантності.

З огляду зміцнення зв'язків України зі світом відбувається орієнтація студентів на створення позитивного міжнародного іміджу українців, для чого важливим є вдосконалення знань про Україну, її традиції, мову, історію, культуру.

Навчальний матеріал сприяє усвідомленню іноземними студентами етнічної спільності та ментальності українців, знайомить зі шляхами становлення українського народу, нації, держави, впливає на почуття поваги, солідарності тощо.

Найкращою ілюстрацією моральних цінностей українців є українські прислів'я, поговірки, приказки, у яких сконцентрована народна мудрість. На повагу та наслідування заслуговують властиві українцям чесність, відповідальність, працелюбність, доброзичливість, гостинність, віра в Бога, повага до старших, толерантність, а на засудження й виправлення – такі вади: відокремленість, упертість тощо.

Важливою є робота з фразеологізмами різних мов: народні порівняння, прислів'я є найкращою характеристикою ментальності народу. Важливим у такій роботі є порівняння народних висловів про мораль, ставлення до людини, праці, навчання. Наявність спільного у різних народів об'єднує, доводить, що моральність – загальнолюдська цінність.

Обов'язковим є створення на заняттях позитивного емоційного фону взаємодії, умов для комфортного самопочуття студентів при опрацюванні теми, залучення їх до підготовки пізнавальних матеріалів, власного виконання творчих завдань, ілюстрацій до отриманих знань.

Застосовуються різні види навчальної діяльності студентів, які спрямовані на формування почуттів поваги й пошани до української культури, культури різних народів, через залучення студентів до мистецької творчої діяльності. Практичні завдання культурологічного практикуму присвячуються виготовленню великодніх писанок. Відгуки про відвідування виставок народної творчості свідчать про інтерес і захоплення творами народного мистецтва, повагу до творців прекрасного.

При залученні іноземних студентів до мистецько-культурної діяльності (майстер-класи з виготовлення писанки, витинанки, підготовка вертепу тощо) у них відбувається узагальнення уявлень про себе, своє місце в навколишньому світі, поглиблюються знання з психології, загальнолюдської культури, формуються такі ціннісні орієнтації, як громадянськість, гуманність, патріотизм, інтернаціоналізм.

Важливо враховувати народознавчий компонент, національні традиції, звичаї, обряди. Виховання студентів здійснюється у національному культурному просторі, відображає етнічні особливості формування особистості, а також етнокультурні особливості регіону. Під час вивчення теми «Національна культура» студенти ділилися своїми спостереженнями, власним досвідом дотримання етикету, розумінням традицій і обрядів.

Ознайомлення з національною символікою сприяє поглибленню країнознавчих знань студентів. Особливий інтерес викликає символіка кольорів державного прапора, герба, гербів міст, навчальних закладів. Вислови студентів про державні символи як символи миру, добробуту, моральної чистоти засвідчують не лише знання символів українського народу, а й розуміння його ментальності.

Під час лекцій, бесід обговорюються теми з історії релігії, ролі церкви у становленні Української держави; проблеми моралі та етики. Студентів запрошують на конференції, де обговорюються питання духовності, моральності сучасного покоління. Цікаві підходи представників різних національностей та релігій до релігійного впливу на духовний світ молоді людини.

Щорічні студентські науково-практичні конференції є важливими засобами залучення студентів до науково-пошукової роботи, самостійного аналізу подій і фактів. Чималий емоційний вплив мають доповіді іноземних студентів, які відзначали важливість української мови як чинника отримання якісної освіти та збагачення світогляду. Повчальним є той факт, що студенти-іноземці з повагою ставляться до української мови, прагнуть удосконалення рівня мовленнєвих знань.

Участь студентів університету у Всеукраїнській олімпіаді для іноземних студентів засвідчує інтерес та повагу до української мови, культури і науки. Позитивний вплив на однокурсників мала перемога у конкурсі знавців української мови студента-іноземця, який посів третє місце.

Чільне місце позааудиторних виховних заходів. Вони сприяють поглибленню знань студентів з історії та культури українського народу, його традицій, формуванню переконань та почуттів, поваги, відповідної поведінки. Важливе значення мають масові заходи, які охоплюють переважну більшість студентів, мають емоційний взаємовплив. Це відзначення державних та релігійних свят, знаменних подій у житті університету та факультету, проведення конференцій, тематичних вечорів, зустрічей з видатними людьми, конкурсів, олімпіад, фестивалів, виставок тощо.

До Дня рідної мови проводяться тижні української мови, у межах яких відбуваються вікторини на краще знання української мови та літератури. Щодо участі іноземних студентів у проведенні цих заходів, то варто відзначити їхню активність, ініціативність та самостійність.

Означений у тезах зміст морального виховання майбутніх інженерів реалізується у навчально-пізнавальному процесі на заняттях із української мови, лекціях і семінарських заняттях соціально-гуманітарних курсів, у позааудиторних виховних заходах, під час самостійної роботи студентів.

УДК 159.9
Ірина Періг

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, Україна

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНА АДАПТАЦІЯ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ ДО УМОВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Iryna Perig

Ternopil Ivan Puluj National Technical University, Ukraine

SOCIO-PSYCHOLOGICAL ADAPTATION OF FOREIGN STUDENTS TO THE TERMS OF THE EDUCATIONAL PROCESS

Інтернаціоналізація сучасної вищої освіти, вихід українських освітніх послуг на міжнародний ринок вимагають організації процесу адаптації іноземних студентів до нової дійсності професійно орієнтованого середовища ВНЗ в незнайомій країні.

Говорячи про адаптацію, науковці (В.А. Абрамов, Д.С. Лебедев, Ю.А. Александровский, Е.В. Андрущенко, В.Л. Гавенко) мають на увазі багаторівневий, функціонально детермінований процес з включенням в нього фізіологічних, особистісно-орієнтованих і соціальних компонентів.

В.В. Лагерев визначає адаптацію студентів до навчання у виші як «інтенсивний і динамічний, багатосторонній і комплексний процес життєдіяльності, в ході якого індивід на основі відповідних і пристосувальних реакцій виробляє стійкі навички задоволення тих вимог, які пред'являються до нього в ході навчання і виховання у вищій школі».

Адаптація – це постійний процес і результат зустрічної активності суб'єкта і середовища.

А.А. Налчаджян характеризує соціально-психологічну адаптованість як такий стан взаємовідносин особистості і групи, коли вона без тривалих зовнішніх і внутрішніх конфліктів продуктивно виконує свою провідну діяльність, задовольняє власні основні соціогенні потреби, повністю виконує ті рольові очікування, які ставить перед нею еталонна група, переживає стан самоствердження і вільного самовираження своїх творчих здібностей.